

Kürdistan üzerine Notlar

Asya Türkiyesinin büyük kürt nüfusunu oluşturan bölgesi Süleymaniye'den (pers sınırında, Bağdatın kuzeydoğusunda) bir hat ile başlayarak, ve kuzeybatıya doğru, Revanduzun güneyindeki Balek dağlarından Habur ve Diclenin birleştiği yere, oradan Karaca Dağı çevreyelerek Urfa dahil Viranşehir bölgesini alarak; Fıratın sol kıyısından yukarı Palu istikametine giderek, oradan Fıratı geçip Bingöl Dağından Eleşkirtin batısında rus sınırına ulaşmaktadır.

Bu sınırlar Fıratın Murat suyu olarak bilinen doğu bölgesini, yukarı Dicle bölgesini, Büyük-ve Küçük Zap, ve de Habur vadilerini içermektedir. Daha doğru ifade edersek, Kürdistan mevsimlere göre belirli hatlar üzerinde göçederak yaşayan büyük aşiretler tarafından ikame edilmektedir. Hep yanlış bir Kürdistan bahsediliyor, ya yukarıda bahsedilen bölgenin ötesinden, kendi doğal yurtlarından taşmış, küçük aşiretler olarak tecrit edilmiş halde aile olarak hep bir yerde ikamet eden topluluklar olarak görülmektedir. Ama gerçek şudur ki, büyük kürt toplulukları benim yukarıda anlattığım sınırlardan oluşan Kürdistan'dır ki; politik bakış açısından Kürdistanın önemini kavramak için osmanlı imparatorluğunun aktüel yönetsel dağılımını ve kürtlerin en yoğun şekilde yaşadığı altı vilayetin nüfus dağılımına göz atmak gerek. Öyleki bu sisteme göre Kürdistan bölgesi Sivas, Erzurum, Van, Bitlis, Mamuret-el-Aziz (Elazığ) ve Diyarbakır vilayetlerini içermektedir.

Asya Türkiyesinin haritasına bir göz atarsak, batıda Anadolu yarımadasını, güneyde Suriye ve Mezopotamya yı bir yana bırakırsak, bize kalan kuzeyde Karadeniz bölgesi, doğuda rus ve pers sınırıyla çevrili bu karre de işte Kürdistanın bu altı bölgesi bulunmaktadır,

Asya Türkiyesinin yüzölçümü (Bağdat, Hicaz, Yemen vilayetlerini, Girit adasını, Kudüs ve Zor bölgelerini, Lübnan, Samos ve çevresi hariç) 1 030 514 kilometre karedir. Bu rakam içerisinde Kürdistan 352 790 kilometre kare etmektedir. Şimdi diğer topluluklarla karşılaştırma yaparak bu bölgelerdeki kürt nüfusuna göz atalım:

VILAYETLER	Müslüman türkler, araplar, çerkezler, persler v.b.	KÜRTLER Kızılbaşlarla birlikte	Ermeniler, Gürcüler, katolikler ve protestanlar	Latinler, yunan, nestorienler, suriyeliler ve diğerleri
Bitlis	101.000	150.000	131.300	13.230
Erzurum	125.910	202.730	134.900	9.950
Diyarbakır	200.780	240.000	79.130	63.680
Mamur-el-Aziz	267.910	237.530	69.020	630
Sivas	579.510	200.000	170.430	76.060
Van	30.00	210.000	80.000	100.000
	1.369.110	1.300.260	664.930	277.530

Kilometre kare başına: 3,8 kürt olmayan müslüman

3,6 kürt

1,8 tüm dini kesimden Ermeniler

0,7 diğer halklar

Genellikle ermenilerin ülkesi olarak bilinen Mamuret-el-Azize (Harput) dikkatle bakılırsa, Kürtler orantısız olarak ermenilerin 3.4 katı daha fazladır. Bu vilayetlerden Bitlis, Erzurum ve Van da kürtler diğer müslümanlara göre çoğunluğu oluşturmakta, ve her yerde ermeni rakamlarını aşmaktadırlar.

Sivasta osmanlı türkleri belli bir çoğunluğu oluşturmakta, ama unutmamak gerekir ki kürt olmayan nüfus olan 579.510 rakamı türkler dışında çerkezleri (ki az sayıda değil), persleri ve diğerlerini oluştururken, kürtler yerli ve esas olarak homojen bir topluluğu oluşturmaktadır. Van sancağını bir yana bırakırsak tüm iyi niyetli yaklaşımlara rağmen bir ermeni çoğunluğu göremeyiz, ki orada 64.990 ermeni nüfusuna karşın kürtler dahil 61.000 müslüman nüfus bulunmaktadır. Buna karşılık iki sancaktan (Van ve Çolemerk) oluşan Van vilayetinde her bir ermeniye karşın 2,6 kürt bulunmaktadır.

Kürt ve ermeni nüfusun mevcut olduğu Kürdistan'a sınır şehirleri –Adana, Halep, Ankara, Konya, Musul ve Trabzon- bu gözleme dahil edersek, bu oniki vilayetin tamamında şu sonuçlara varırız:

Kürtler: 1.644.800
Ermeniler: 962.700

Bu istatistiklere Dicle vadisindeki hıristiyan kürtler (4000) yezidiler (30.000) hamavanlar (1.200), sarlis (1.000), şebekler 12.000, Arşarlar (10.000), kürtler tarafından asimile edilmiş bazı türk aşiretleri dahil edilmemiştir. Not etmek gerekirkî şehirlere yerleşmiş türkler , ve türklerle evlenmiş kürtler osmanlı nüfusuyla kaynaşmıştır.

Azerbaycanın bir bölümünden, Luristan ve Kuzistanın bir bölümünden oluşan Pers Kürdistanında sadece kürtler bulunmaktadır, onların nüfusu da takriben 500.000 dir. Onlara Horasan da bulunan 275.000 kürd nüfusunuda katarsak tüm türk-pers Kürdistanında 2.350.000 kürt nüfusu bulunmaktadır. Eğer buna rus kafkasyasındaki kürteri (bunu belirtmedik, ama bunu resmi istatistiklerden biliyorum), müsliman olmıyan kürtleri, ve asimile olan kürtleri de katarsak rahatlıkla Türkiye, Pers (Iran) ve Rusya tarafından bölüşülmüş toplamda 2.5 Million kürt nüfusuna ulaşmış oluruz.

Süleymaniyeden Beyazide kadar ki türk-pers sınırı diğer ırklara ait kişilerden hariç tümüyle kürt nüfusundan oluşmaktadır. Nerdeyse Türkiye ve Pers arasında tarafsız bir bölge gibi: Kürtler enternasyonal sınırları kabul etmiyorlar, ki bu sınırlar uzun senelerden beri bu konuyla ilgili görevlendirilmiş komisyona (heyete) rağmen gerçekten hiç bir zaman ciddi bir şekilde oluşmadı, ve onlar (kürtler) Türkiyeden Perse (Irana), Persden Türkiye ye bir sınır olduğunu dikkate almadan gidip gelmektedirler, zaten bu sınırlara ait herhangi gözle görülebilen bir işarete raslamamakla birlikte, askeri üsler ve gümrük de bulunmamaktadır.

Kürtler büyük topluluklara bölünmektedir, ya Aşiret grupları olarak; ki Aşiret de kabilelere (ailelere) bölünmektedir. Aynı zamanda her topluluk bulunduğu bölgenin ismini taşımaktadır. Farklı milliyetlerden gibidirler, tipleri şüphesiz çevrenin etkisiyle farklılık taşımaktadırlar; farklı dialektleri bulunmakta, ki bu onların yörelerine yerleşik, çoğu zaman doğal sınırlarla şekillenen seyrek ilişkilerle belirlenen kendilerine has bir yaşam tarzı onların bağımsızlık esprisininide ifade etmektedir. Toplulukların tek bir reisi var veya yok, ama reisin yokluğunda ihtiyaç durumunda asla mükemmel disiplinden kopmazlar, ve kökenlerinden (orijinlerinden) onur duyarak herkes dayanışma ispatında bulunmaktadırlar. Bu mertlik kabileye bağlılıkla ve aile reisine duyulan sonsuz bir saygıyla başlar. Aşiretlerin konfederasyonu topluluğu

oluşturmakta, ve kürt milleti bu toplulukların birliğinden veya zimni konfederasyonundan oluşmaktadır.

Ataerkil yönetimden hareketle aşamalı olarak anarşik bir rejime varılan benzersiz bir rgtlenme. Otorite prensipi köklüdür; yükseldikten sonra kayboluncaya kadar yumuşar. Bir gövdenin temeli üzerinde sağlam, kocaman bir ağağ gibidir ve bir birlik ve güç olma düşüncesinin aksine nazik kollar halinde açılmış şekilde durmaktadır. Kabile Aşiretten daha güvenilir, Aşiret topluluktan daha sağlam, ve sade bir kelime olan Kürt ile sembolleşen Millet hepsinden daha güçlüdür, çünkü o etrafında toplanmış homjonitey, yüzyıllardır süregelen yasalar ifade etmektedir; diğer bütün şeylerin kaynağı, üzerinde tüm doğal grupların ve kan bağıyla birleşmiş kişilerin temmelendiği geleneksel iktiardan elde edilen Egemenlik demektir.

Geçen yüzyıllardır Asyanın tiyatrosu olduğu büyük anarşi dönemlerinde, kürtler kendi sistemlerinin sarsıldığını hiç görmediler. Aile reisi olmaksızın varolmayan, ilkel sosyal hiyerarşi düzeyinde olan bunlar bir devlet şefi olmaksızın varolmaya devam etmektedirler. Hiç de iyi bir şekilde ynlendirilmeyecek durumda değiller, yukarıdaki politik kurumlar onlar için bir şey ifade etmemektedirler. Sadece Müslümanlar kürtleri yüksek bir otorite altında disiplinize etmeyi başardılar, çünkü bu otorite esas olarak dinsel Halife karakteriyle gerçekleşmiştir. Sosyal düzen için kaçınılmaz olan, onsuz medenileştirilmişlerin yaşamayı bilmeyecekleri ve ilkel duruma düşecekleri karmaşık politik-idari mekanizma kürtler için l belgedir, gereksizdir.

Paradoksal şekilde bize göstermektedir ki; kırk yüzyıldır uygulanan anarşik düzen ne bir ulusal prensibi, ne bir ırkın sağlığını, ne de toprak mülkiyeti haklarını öngörmektedir. Aşiretinde üzerinde şekillendiği temellerdeki doğru yoldan gelen yüksek ahlaki egemenlik, çürümüş entrikaların ve yıkıntıların bahanesi olan yönetimsel aygıtın yerine geçmiştir.

Bu topluluklardan bazıları bazen özel tarihsellikleri yaşamışlardır. Bu dönemdeki aktüel bölünmeye nasıl gelindiğini görmek için o zamanlardan beri hangi transformasyonlar ve değişimlerin olduğunu gözlemlemek ilginç olacaktır.

Daha çok zaman olmadan önce, bazı aşiretler diğer topluluklar içindeki hkmranlıklarıyla birlikte feodal beylik karakterindeydiler. Sason da ve Hakkaride bazı ağa kürtler halen hırıştıyan aileler üzerinde beylik sürmektedirler. Bu hırıştıyan aileler bu durumdan şikayetçi değiller ve bu durumdan kendilerini kurtarmaya çalışmıyorlar. Bu kabullenişin nedeni Korunmaya duyulan ihtiyaçtır; sphesiz kürtler koruduklarından korkacak bir şeylerinin olmadığı ve yarar gördüğü kişileri korumasını bilmekteler , fakat koruduklarınında kendi yerlerini bilmesi gerekmektedir. Bir krde surat etmek kaydıyla haksızlık edildiği andan itibaren kürtlerin kişisel gururu kendisini hemen tehlikeli alametlerle göstermektedir. Dicle vadisinin yahudileri yirmi yüzyıldır kürtlerin dostu kalmak için çok sayıda incelikler geliştirmek zorunda kalmışlardır, Kürtler onlara hiç bir zaman zulüm yapmamışlardır, aksine onları herhangi bir kıyıma karşı korumuşlardır. Buna şunuda eklemek gerekir ki, bu yahudiler Asurilerin ve babillerin zaferi döneminde doğuya sürülmüş dönemlerdeki ayni mütevazi ve pasif hallerini korumayı bilmişlerdir.

S. XIMÉNEZ